

**ОГЛЯД НАУКОВОЇ РОЗРОБЛЕНОСТІ ПИТАНЬ
ЩОДО РОЗСЛІДУВАННЯ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ
ПРАВОПОРУШЕНЬ, ВЧИНЕНИХ СУДДЯМИ
(ЗАХИЩЕНИХ У ПЕРІОД 2000–2023 РР).**

Ціпотан Ю. П.

*аспірант кафедри криміналістичного забезпечення
та судових експертиз
Національної академії внутрішніх справ
м. Київ, Україна*

Корупція є однією із найбільших загроз розвитку та стабільності держави за часів незалежності. Це негативне явище продовжує залишатися актуальним навіть під час широкомасштабного вторгнення росії в Україну.

Розповсюдження корупції має досить негативний вплив на формування та функціонування органів державної влади, підриває довіру громадян до них, руйнує принцип верховенства права і розштовпує основи моралі та почуття справедливості в суспільстві. Крім того, це підриває авторитет України на міжнародній арені, створюючи тим самим безпосередню загрозу національній безпеці.

За даними опитування КМІС на замовлення Програми сприяння громадській активності «Долучайся!» у співпраці з Проектом USAID «Підтримка організацій-лідерів у протидії корупції в Україні «Взаємодія» (SACCI) взимку 2023 р. 89% громадян вважають корупцію найсерйознішою проблемою для України після повномасштабної війни.

В останні роки в Україні було проведено низку наукових пошуків щодо проблем розслідування, оперативно-розшукового забезпечення та кримінального процесуального доказування у кримінальному провадженні про корупційні кримінальні правопорушення, в тому числі зловживанням службовим становищем, неправомірну вигоду, незаконне збагачення тощо. При цьому науковці звертали увагу на окремі різновиди діянь, пов'язаних із розслідуванням кримінальних корупційних правопорушень.

Питанням криміналістичного забезпечення розслідування зловживання владою або службовим становищем суддею, а також розслідування постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови; розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди

свої праці присвятили Л. І. Аркуша, О. Ф. Бантишев, І. С. Башмаков, Д. А. Бондаренко, В. І. Василичук, Б. В. Волженкін, А. Ф. Волобуєв, М. В. Джига, В. А. Журавель, Є. П. Іщенко, М. І. Камлик, Н. В. Кимлик, Я. Ю. Кондратьєв, В. О. Коновалова, В. П. Корж, Я. С. Мишков, Д. Й. Никифорчук, С. І. Николаюк, В. Л. Ортинський, М. А. Погорецький, О. Я. Светлов, Н. П. Сиза, М. В. Шепітько, Р. М. Шехавцов, М. Є. Шумило, С. С. Чернявський та інші.

Найбільш плідні результати наукової роботи криміналістів були отримані на початку ХХІ століття.

Останніми роками вченими-криміналістами проведено низку наукових досліджень щодо розслідування кримінальних правопорушень у сфері службової діяльності, розслідування кримінальних проваджень за фактами прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: А. Б. Балонь, О. О. Пунда, О. М. Таркан, С. В. Олійник, О. В. Пчеліна, А. В. Шевчишена та інші.

Важливу роль у формуванні основ методики розслідування зловживання владою або службовим становищем суддею в ході здійснення правосуддя, розслідування злочинів, пов'язаних з одержанням неправомірної вигоди суддями під час виконання службових обов'язків відіграють наукові розробки В. О. Мартиненка та М. В. Боровського.

У дисертації В. О. Мартиненка «Запобігання зловживанню владою або службовим становищем, що вчиняється державними службовцями» (2019) розроблено кримінологічний портрет сучасної особи злочинця – державного службовця, який зловживає владою або службовим становищем [2].

У дисертації О. В. Пчеліної «Теоретичні основи формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності» (2017) авторкою сформульовано поняття злочинів у сфері службової діяльності у криміналістиці, а також розроблено критерії для здійснення криміналістичної класифікації злочинів у сфері службової діяльності [6].

Д. А. Бондаренко в своїй дисертаційній праці «Розслідування зловживань владою або службовим становищем та перевищень влади або службових повноважень (криміналістична характеристика та початковий етап розслідування)» (2009) виділив криміналістично однорідну групу злочинів, що складається із двох основних видів: 1) зловживання службовою особою чи представником влади владою або службовим становищем; 2) перевищення службовою особою або представником влади наданих їм у силу займаної посади владних чи службових повноважень [2].

Доцільно також відзначити дисертації у цьому руслі В. М. Трепака «Розкриття та розслідування хабарництва, вчинюваного суддями, та

подолання протидії засобами оперативно-розшукової діяльності» (2011) [7] та А. І. Шила «Методика розслідування хабарництва в контексті нового антикорупційного законодавства України» (2013) [8].

А. Б. Балонь у дисертації «Методика розслідування злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх повноважень» (2015) висловлює думку з приводу обстановки вчинення злочинів з використанням службовою особою своїх повноважень [1].

Не менш значущою для нашого дослідження видається дисертація за паспортом двох наукових спеціальностей 12.00.08 та 12.00.09 М. В. Шепітька «Теоретико-методологічні засади формування системи протидії злочинам у сфері правосуддя» (2018). У роботі здійснено комплексне дослідження теоретико-методологічних засад формування системи протидії злочинам у сфері правосуддя, а також проаналізовано наукові засади формування системи протидії злочинам у сфері правосуддя, кримінальну політику, кримінально-правові та криміналістичні засоби протидії у цій сфері [9].

Праця М. В. Бурусовського (2021) «Основи методики розслідування зловживання владою або службовим становищем суддею під час здійснення правосуддя» присвячена дослідженню криміналістичної характеристики та організації розслідування зловживання владою або службовим становищем суддею під час здійснення правосуддя; також окреслено типові слідчі ситуації та визначенні тактики проведення окремих слідчих (розшукових) дій та використання спеціальних знань під час розслідування.

Таким чином, незважаючи на численність наукових праць з питань правової юридичної відповідальності суддів, кримінальної відповідальності за службові злочини, зокрема зловживання владою або службовим становищем, постановлення суддею (суддями) завідомо неправосудного вироку, рішення, ухвали або постанови, а також щодо криміналістичних аспектів розслідування злочинів у сфері службової діяльності в Україні на рівні дисертацій, досліджень, присвячених формуванню основ розслідування зловживання владою або службовим становищем суддею під час здійснення правосуддя, проводилося фрагментарно та потребують подальшого розвитку.

Література:

1. Балонь А. Б. Методика розслідування злочинів, вчинених з використанням службовою особою своїх повноважень : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук. Київ : НАВСУ, 2015. 19 с.

2. Бондаренко Д.А. Розслідування зловживань владою або службовим становищем та перевищень влади або службових повноважень (криміналістична характеристика та початковий етап розслідування) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. Харків, 2009. 16 с.

3. Борусовського М. В. Основи методики розслідування зловживання владою або службовим становищем суддею під час здійснення правосуддя : дис. ... д-ра філософії : 081. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 234 с.

4. Мартиненко В. О. Запобігання зловживанню владою або службовим становищем, що вчиняється державними службовцями : дис.... д-ра філософії : 081. Київ : Національна академія внутрішніх справ, 2019. 187 с.

5. Олійник С. В. Початковий етап та основні напрями розслідування прийняття пропозиції, обіцянки або одержання неправомірної вигоди службовою особою: дис. ... канд. юрид. наук ; спец. 12.00.09. Київ, 2016. 220 с.

6. Пчеліна О. В. Теоретичні засади формування та реалізації методики розслідування злочинів у сфері службової діяльності : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.09 Харків, 2017. 40 с.

7. Трепак В. М. Розкриття та розслідування хабарництва, вчинюваного суддями, та подолання протидії засобами оперативно-розшукової діяльності : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ : Академія адвокатури України. 2011. 19с.

8. Шило А. І. Методика розслідування хабарництва в контексті нового антикорупційного законодавства України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.09. Київ, 2013. 244 с.

9. Шепітько М. В. Теоретико-методологічні засади формування системи протидії злочинам у сфері правосуддя : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук. Харків, 2018. 44 с.